

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PAGALBOS Į NAMUS PASLAUGŲ ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO
REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO**

2017 m. rugpjūčio 24 d. Nr. A1-448

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 1.6.3 papunkčiu ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 8.3.9. bei 8.9.11 papunkčiais ir siekdamas užtikrinti teikiamų pagalbos į namus paslaugų kokybę,

t v i r t i n u Pagalbos į namus paslaugų organizavimo ir teikimo rekomendacijas (pridedama).

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraitis

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2017 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. A1-448

PAGALBOS Į NAMUS PASLAUGŲ ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pagalbos į namus paslaugų organizavimo ir teikimo rekomendacijų (toliau – rekomendacijos) tikslas – nustatyti pagalbos į namus paslaugų organizavimo ir teikimo principus, tvarką, kurių rekomenduojama laikytis socialinių paslaugų įstaigoms, savivaldybių administracijoms, organizuojančioms ir teikiančioms nurodytas paslaugas.

2. Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme, Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme, Socialinių paslaugų kataloge, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (toliau – Socialinių paslaugų katalogas).

3. Pagalbos į namus paslaugas savivaldybės planuoja atsižvelgdamos į Socialinių paslaugų išvystymo normatyvų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. A1-23 „Dėl Socialinių paslaugų išvystymo normatyvų patvirtinimo“, 1.1 ir 2.1 papunkčiuose numatytus normatyvus.

4. Savivaldybėms, organizuojančioms pagalbos į namus paslaugas, rekomenduojama neapsiriboti tik nurodytų paslaugų organizavimu ir teikimu. Kartu siūlytina organizuoti ir teikti dienos socialinę globą, integralią pagalbą, bendrąsias paslaugas ir pan.

5. Pagalbos į namus paslaugos organizuojamos ir teikiamos bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros, kitomis socialinių paslaugų įstaigomis, bendruomeniniais centrais, kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis, organizacijomis ir pan. Pagalbos į namus paslaugas rekomenduojama organizuoti ir teikti pasitelkiant savanorius.

6. Pagalbos į namus paslaugų teikimas suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms, senyvo amžiaus asmenims ir jų šeimoms, vaikams su negalia ir jų šeimoms bei kitiems asmenims (šeimoms), laikinai dėl ligos ar kitų priežasčių iš dalies netekusiems savarankiškumo, organizuojamas kiekvienoje savivaldybėje.

II SKYRIUS PAGALBOS Į NAMUS PASLAUGŲ ORGANIZAVIMAS SAVIVALDYBĖJE

7. Pagalbos į namus paslaugos – paslaugos, padedančios asmeniui (šeimai) tvarkytis buityje ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

8. Pagalbos į namus paslaugų sudėtis ir trukmė apibrėžta Socialinių paslaugų katalogo 14.1 papunktyje.

9. Pagalbą buityje ir namų ruošoje (tvarkant kambarius, valant virtuvę, tualetą, langus ar plaunant grindis, tvarkant drabužių spintas, skalbiant ar pan.) rekomenduojama teikti tik vienišioms suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimoms ar senyvo amžiaus

asmenims ir jų šeimoms, kurioms šios pagalbos negali suteikti artimieji dėl to, kad, pvz., gyvena užsienyje, kitos savivaldybės teritorijoje ar toliau nei 40 km atstumu nuo asmens (šeimoms) gyvenamosios vietos.

10. Pagalbos į namus paslaugas gali papildyti per užimtumo didinimo programas, visuomenines talkas organizuojama pagalba asmeniui (šeimai) ūkio darbuose, pvz., kuro įsigijimas ir sandėliavimas, krosnies valymas, sniego nukasimas, būsto remontas, aplinkos tvarkymas ir pan.

11. Rekomenduojama, kad pagalbos į namus paslaugas organizuotų ir teiktų socialinių paslaugų centrai, bendradarbiaudami su seniūnijomis. Nesant galimybių šias paslaugas organizuoti ir teikti nurodytiems centrams, pagalbos į namus paslaugas rekomenduotina pavesti organizuoti ir teikti seniūnijoms.

12. Asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikio, kai asmuo (šeima) kreipiasi dėl pagalbos į namus paslaugų (toliau – pirminis paslaugų poreikis), vertinimą siūlytina pavesti atlikti seniūnijos socialinio darbo specialistams.

13. Pagalbos į namus paslaugas rekomenduotina organizuoti ir teikti bendradarbiaujant su seniūnais, su kuriais apsikeičiama informacija apie seniūnijos gyventojų pagalbos į namus paslaugų poreikius, surašant buities tyrimo aktus, organizuojant pagalbos į namus paslaugas teikiančių darbuotojų pavežimą į asmens (šeimoms) namus ar iš jų, padedant spręsti kylančias problemas asmenims, gaunantiems paslaugas į namus. Jei yra galimybė, rekomenduotina lankomosios priežiūros darbuotojų ir (ar) socialinių darbuotojų darbo vietas įrengti seniūnijos patalpose.

14. Pagalbos į namus paslaugos yra specifinės paslaugos, kurios teikiamos ne įstaigoje, bet asmens (šeimoms) namuose, todėl specifinės ir šių paslaugų teikimo išlaidos. Į pagalbos į namus paslaugų teikimo išlaidas rekomenduojama įtraukti: įstaigos, teikiančios pagalbos į namus paslaugas, vadovų, darbuotojų darbo užmokestį ir socialinio draudimo įmokas; darbuotojų patiriamas kelionės (transporto) į pagalbos į namus paslaugas gaunančio asmens namus ir iš jų ar vykdant kitas su pagalbos į namus paslaugų teikimu susijusias funkcijas patiriamas išlaidas; darbuotojų mobiliojo ryšio išlaidas (įskaitant aprūpinimą mobiliojo ryšio priemonėmis); aprūpinimą darbų saugos priemonėmis, ūkio, kanceliarinėmis prekėmis ir kt.

III SKYRIUS

DARBUOTOJAI, ORGANIZUOJANTYS IR TEIKIANTYS PAGALBOS Į NAMUS PASLAUGAS

15. Rekomenduotina, kad pagalbos į namus paslaugas konkrečiam asmeniui (šeimai) teiktų individualios priežiūros personalas (toliau – lankomosios priežiūros darbuotojai), nurodytų paslaugų teikimą organizuotų socialiniai darbuotojai, bendradarbiaudami su seniūnijos socialinio darbo specialistais. Jei yra galimybė, socialinių paslaugų centre rekomenduojama įdarbinti ir psichologą, galintį suteikti psichologinę pagalbą pagalbos į namus paslaugas gaunantiems asmenims, jų šeimos nariams.

16. Socialinis darbuotojas, lankomosios priežiūros darbuotojai, psichologas, organizuojantys ir teikiantys pagalbos į namus paslaugas (toliau – darbuotojai), turi turėti atitinkamai profesijai reikalingą teisės aktuose nustatytą išsilavinimą, licencijas, atestacijos pažymėjimus ir pan., nuolat tobulinti savo profesinę kompetenciją.

17. Rekomenduotina socialiniams darbuotojams, organizuojantiems pagalbos į namus paslaugas, vykdyti šias funkcijas:

17.1. pagal kompetenciją informuoti ir konsultuoti asmenis socialinių paslaugų gavimo, organizavimo ir teikimo klausimais;

17.2. atlikti asmens (šeimos) pagalbos į namus paslaugų poreikio vertinimą;

17.3. pagal kompetenciją organizuoti, koordinuoti pagalbos į namus paslaugų teikimą asmeniui (šeimai);

17.4. sudaryti darbo grafikus ir darbo planus lankomosios priežiūros darbuotojams;

17.5. teikiant pagalbos į namus paslaugas iškilus problemoms, susijusioms su asmens sveikatos būklės pasikeitimais, saugumu ar kitomis aplinkybėmis, nedelsiant apie tai informuoti asmens globėją (rūpintoją) (jei turi), jei reikia, – asmens šeimos narius ir (ar) artimuosius giminaičius;

17.6. esant poreikiui, tarpininkauti, kad sveikatos priežiūros įstaigose asmeniui būtų teikiamos reikalingos sveikatos priežiūros paslaugos;

17.7. pagal kompetenciją skatinti asmenį būti savarankišką, stiprinti jo savitvarkos gebėjimus, skatinti palaikyti ir stiprinti asmens socialinius ryšius su šeimos nariais ir (ar) artimaisiais giminaičiais;

17.8. periodiškai organizuoti lankomosios priežiūros darbuotojų pasitarimus pagalbos į namus paslaugų klausimams aptarti;

17.9. bendrauti ir bendradarbiauti su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis, organizacijomis, bendruomene, organizuojant pagalbos į namus paslaugas.

18. Rekomenduotina lankomosios priežiūros darbuotojams, teikiantiems pagalbos į namus paslaugas, vykdyti šias funkcijas:

18.1. teikti pagalbos į namus paslaugas asmeniui (šeimai) tarp asmens ir socialinių paslaugų centro ar seniūnijos sudarytoje sutartyje dėl pagalbos į namus paslaugų teikimo nustatyta tvarka ir:

18.1.1. atsižvelgiant į asmens (šeimos) poreikius ir galimybes, pagal kompetenciją suteikti asmeniui (šeimai) pagalbą, atliekant buitines, savitvarkos ir saviraiškos funkcijas, siekti ugdyti ir palaikyti asmens (šeimos) namų ūkio, biudžeto tvarkymo, pirkimo ir kitus kasdieniame gyvenime būtinus įgūdžius, padedančius užtikrinti kiek įmanoma didesnę asmens (šeimos) savarankiškumą;

18.1.2. prireikus, atsižvelgiant į asmens poreikius ir galimybes, pagal kompetenciją suteikti asmeniui individualią, diskretišką pagalbą, atliekant su asmens higiena susijusias funkcijas (apsirengiant, tvarkantis ir kita);

18.1.3. lydėti asmenį į sveikatos priežiūros ar kitas valstybės ar savivaldybės institucijas, įstaigas, organizacijas;

18.1.4. atsižvelgiant į asmens poreikius ir galimybes, pagal kompetenciją organizuoti asmens maitinimą;

18.2. informuoti socialinį darbuotoją apie pasikeitusią asmens (šeimos) situaciją, turinčią (galinčią turėti) įtakos teikiant pagalbos į namus paslaugas (pvz., asmens išvykimą, gyvenamosios vietos pakeitimą, mirtį, sveikatos būklės ar kitus asmens ir jo aplinkos pokyčius, kurie gali turėti įtakos paslaugų poreikiui, sveikatai ar net gyvybei);

18.3. prireikus asmeniui, kuriam teikiamos pagalbos į namus paslaugos, suteikti pirmąją pagalbą ar iškviešti skubiąją medicininę pagalbą, tokius atvejus užfiksuoti asmens byloje;

18.4. atsižvelgiant į asmens poreikius ir galimybes, skatinti asmenį būti kuo daugiau savarankišką, stiprinti jo savitvarkos gebėjimus, skatinti palaikyti asmens socialinius ryšius su šeimos nariais ir (ar) artimaisiais giminaičiais;

18.5. bendrauti ir bendradarbiauti su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis, organizacijomis, bendruomene, teikiant pagalbą ir namų paslaugas;

18.6. apie asmens, jo šeimos narių skundus, prašymus, pasiūlymus, susijusius su pagalba ir namų paslaugų teikimu, informuoti socialinį darbuotoją.

19. Kiekvienas darbuotojas, teikiantis pagalbą ir namų paslaugas, turi būti aprūpintas saugos darbe, mobiliojo ryšio priemonėmis, transporto priemonėmis arba turi būti kompensuojamas jo kelionių išlaidos, patiriamos lankant asmenis (šeimas), vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka. Darbdaviai sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka organizuoja specialistų, kurių funkcijos vykdomos asmenų (šeimų) namuose, skiepimą, esant galimybei, draudžia papildomu sveikatos ir (ar) gyvybės draudimu ir kt.

20. Darbuotojo laikas, praleistas kelionėje iš vieno pagalbos ir namų paslaugų gavėjo pas kitą, turėtų būti įskaičiuojamas į jo darbo laiką.

21. Rekomenduojama savivaldybių administracijų padaliniais, atsakingiems už socialinių paslaugų organizavimą, socialinių paslaugų centrams, seniūnijoms sudaryti galimybes socialiniams darbuotojams, organizuojantiems pagalbą ir namų paslaugas, ir lankomosios priežiūros darbuotojams, seniūnijų socialinio darbo specialistams periodiškai (pvz., ne rečiau kaip kartą per mėnesį) pasidalinti patirtimi ir gauti metodinę pagalbą su pagalba ir namų paslaugų organizavimu ir teikimu susijusiais klausimais. Į šiame punkte nurodytus pasitarimus rekomenduotina pagal poreikį kviešti seniūnus, bendruomenių centrų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, organizacijų atstovus.

22. Darbuotojai turi būti reguliariai instruktuojami ir mokomi, kaip saugiai vykdyti jiems pavestas funkcijas.

23. Kuriant ir palaikant darbuotojų darbo aplinkos sąlygas, rekomenduojama vadovautis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2008 m. išleistomis Metodinėmis rekomendacijomis dirbantiems socialinį darbą (<http://www.socmin.lt/lt/socialine-integracija/socialines-paslaugos-ir-dca9/metodines-rekomendacijos.html>).

24. Socialiniams darbuotojams, organizuojantiems pagalbą ir namų paslaugas, lankomosios priežiūros darbuotojams, seniūnijų socialinio darbo specialistams turi būti sudaromos sąlygos ne mažiau kaip 16 val. tobulinti profesinę kompetenciją Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinės kompetencijos tobulinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-92 „Dėl Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinės kompetencijos tobulinimo tvarkos aprašo bei Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka, taip pat dalyvauti supervizijose. Rekomenduojama, kad šiame punkte nurodyti darbuotojai dalyvautų ir mokymuose, seminaruose apie krizių intervencijų technikas, apie psichologinių, fizinių, socialinių, elgesio problemų turinčių asmenų ypatybes.

25. Dalyvaujant darbuotojams ar jų atstovams, darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai, turi būti vertinama darbuotojų profesinė rizika, vadovaujantis Profesinės rizikos vertinimo bendraisiais nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961 „Dėl Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“. Iš darbuotojų renkama ir apibendrinama informacija apie pavojingus įvykius ir rizikos veiksnius, esamus ar galinčius atsirasti jų darbo vietose. Įvertinus konkrečią kylančią profesinę riziką, su darbuotojais arba darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai aptariamos numatomos rizikos šalinimo ir mažinimo priemonės ir nustatomas taikomų priemonių

veiksmingumas bei tinkamumas (pvz., įvertinus darbo su cheminėmis medžiagomis (valymo priemonėmis) riziką, darbuotojus gali reikėti aprūpinti asmeninės apsaugos priemonėmis (pirštinėmis ar kt.), įvertinus pirkinių svorį, gali būti apribotas svoris, kurį gali vienu metu nešti darbuotojas).

26. Rekomenduotina, kad vienas socialinis darbuotojas tais atvejais, kai asmens pirminį paslaugų poreikį vertinti pavesta seniūnijos socialinio darbo specialistui ar kitam socialiniam darbuotojui, vienu metu organizuotų pagalbą į namus paslaugas ne daugiau kaip 40–50 asmenų, o lankomosios priežiūros darbuotojui būtų paskirta pagalbą į namus paslaugas vienu metu teikti ne daugiau kaip 6–7 asmenims.

IV SKYRIUS

SENIŪNIJOS SOCIALINIO DARBO SPECIALISTO VEIKLOS SPECIFIKA

27. Rekomenduotina seniūnijos socialinio darbo specialistui vykdyti šias funkcijas:

27.1. palaikyti glaudžius ryšius su seniūnijos gyventojais, rinkti ir analizuoti jų pagalbą į namus ir kitų socialinių paslaugų poreikius;

27.2. organizuoti socialinę paramą seniūnijos senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, neįgaliesiems, kitiems asmenims ir, vykdant šią funkciją:

27.2.1. informuoti ir konsultuoti seniūnijos gyventojus socialinių paslaugų teikimo klausimais;

27.2.2. tarpininkauti, kad institucijos, įstaigos ir organizacijos teiktų paramą asmeniui (materialinę, techninę pagalbą priemonių ir kt.);

27.2.3. vertinti asmens savarankiškumą, pirminį paslaugų poreikį;

27.2.4. tarpininkauti, kad institucijos, įstaigos ir organizacijos skirtų asmeniui (šeimai) bendrąsias, specialiąsias socialines paslaugas;

27.3. tirti seniūnijos gyventojų buitines sąlygas, surašyti gyvenimo ir buitines tyrimo aktus;

27.4. teikti išvadą savivaldybės administracijai, socialinių paslaugų centrui dėl socialinių paslaugų skyrimo ir teikimo asmeniui (šeimai);

27.5. teikti siūlymus savivaldybės administracijai dėl socialinių paslaugų organizavimo ir teikimo tobulinimo savivaldybėje;

27.6. bendradarbiauti su socialinių paslaugų įstaigų, kitų valstybės ir savivaldybės institucijų, įstaigų, organizacijų darbuotojais socialinių paslaugų organizavimo seniūnijos gyventojams klausimais, telkti gyvenamosios vietos bendruomenę, savanorius, kaimynus organizuojant neformalią pagalbą seniūnijos gyventojams.

28. Rekomenduotina, kad seniūnijos socialinio darbo specialistas nuolat domėtųsi ir reguliariai (pvz., ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį) aplankytų kiekvieną seniūnijoje gyvenantį suaugusį asmenį su negalia, vaiką su negalia, vienišą senyvo amžiaus asmenį ar asmenį, kuriam nustatyti specialieji poreikiai ar nuolatinės slaugos (priežiūros) poreikis, kitus asmenis, kuriems gali iškilti pagalbą į namus ar kitų socialinių paslaugų poreikis. Seniūnijos socialinio darbo specialistui nustačius socialinių paslaugų poreikį, rekomenduotina šią informaciją pateikti seniūnui, savivaldybės administracijos padaliniui, atsakingam už socialinių paslaugų organizavimą, vaiko teisių apsaugos skyriui, socialinių paslaugų centrui ar pan.